

SEPARATION OF ADMINISTRATIVE AND OTHER LEGAL RELATIONS ARISING DURING THE IMPLEMENTATION OF ANTI-CORRUPTION POLICY

Розмежування адміністративних та інших правовідносин, що виникають під час реалізації антикорупційної політики

АБСТРАКТ

The article is focused on the scientific and practical research of the problem of separation of administrative and other legal relations arising during the implementation of anti-corruption policy of the modern legal state. The author has considered the most important features of administrative and legal relations as the main form of the implementation of anti-corruption measures. The author has analyzed the major doctrinal approaches to determining legal content and value of the separation of different types of legal relations in the anti-corruption field to find the best practical ways of counteracting corruption as a negative social phenomena and overcoming corruption in society. It has been noted that the basic form of the practical implementation of anti-corruption regulations is administrative and legal relations, as they occur in the sphere of public administration, cover all major types of anti-corruption measures, are spread to the actions of state officials and are implemented, especially by the executive state authorities through regulative, prescribing, everyday actions and decisions on combating corruption as an extremely dangerous negative social phenomena for normal functioning of the society.

Анотація

Стаття присвячена науково-практичному дослідженню проблеми розмежування адміністративних та інших правовідносин, що виникають під час реалізації антикорупційної політики сучасної правової держави. Розглянуто найважливіші ознаки адміністративно-правових відносин як основної форми

реалізації антикорупційних заходів. Проаналізовані найважливіші доктринальні підходи до визначення юридичного змісту та значення розмежування різних видів правовідносин в антикорупційній сфері для пошуку оптимальних практичних шляхів протидії корупції як негативному соціальному явищу та подолання корупційних проявів у суспільстві. Наголошується, що основною формою практичної реалізації антикорупційних норм є адміністративно-правові відносини, оскільки вони відбуваються у сфері державного управління, охоплюють усі основні види антикорупційних заходів, поширюються на дії державних службовців та реалізуються, перш за все, органами державної виконавчої влади шляхом підзаконних, розпорядчих, повсякденних дій та рішень з протидії корупції як вкрай небезпечному для нормальної життєдіяльності суспільства негативному соціальному явищу.

KEYWORDS: *anti-corruption policy, corruption, anti-corruption measures, legal relations, public administration*

Ключові слова: *антикорупційна політика, корупція, антикорупційні заходи, правові відносини, державне управління*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями

Антикорупційна політика як прояв іманентної функції сучасної правової держави є комплексним явищем, що охоплює всі важливі сфери життєдіяльності суспільства та полягає у заходах різного юридичного змісту, характеру та галузево-інституціональної приналежності.

При цьому, як вбачається, окреме місце серед правових відносин, які виникають під час здійснення державної антикорупційної політики займають адміністративно-правові відносини, оскільки основною сферою протидії корупції є діяльність органів публічної влади з реалізації завдань державного управління, що пояснюється сутністю корупційних проявів як протиправного використання певних владних повноважень з метою особистого збагачення.

Слід зазначити, що реальність антикорупційної політики, її практично-праксеологічне втілення в поведінку учасників забезпечується завдяки регулятивним властивостям правових норм, на основі яких виникають та відбуваються відповідні правові відносини.

Отже, саме в межах правовідносин приписи правових норм антикорупційного змісту втілюються в поведінку суб'єктів права, які при цьому реалізують свої права та обов'язки чи здійснюють передбачені законодавством повноваження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню змісту, сутності та форм реалізації адміністративно-правових відносин присвячені праці В.Б. Авер'янова, В.І. Андріяш, Г.В. Атаманчука, І.В. Валюшко, Д.М. Овсянко, В.Є. Романова та інших вчених.

Водночас у наявних дослідженнях відсутній комплексний аналіз сучасних доктринальних позицій щодо визначення принципів розмежування між адміністративно-правовими та іншими видами правових відносин, що виникають під час реалізації державної антикорупційної політики.

Саме у цьому полягає важливе наукове та практичне завдання, що потребує належного вирішення у вітчизняній адміністративно-правовій науці на сучасному етапі суспільних трансформацій та імплементації європейських стандартів протидії корупції до національної правової системи України, а також адаптації чинного законодавства до антикорупційного права Європейського Союзу, що передбачає, крім іншого, комплексний характер протидії корупції, застосування різного юридичного інструментарію та міжгалузеву взаємодію на рівні правових інститутів та норм, які втілюються у конкретних правових відносинах у суспільному житті.

Метою статті є визначення теоретичних та практичних засад розмежування між адміністративними та іншими правовими відносинами, що виникають під час реалізації антикорупційної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу

Основною формою втілення антикорупційних заходів є адміністративно-правові відносини, оскільки переважна частина таких заходів реалізується державними органами і спрямовується на протидію корупції у системі публічної влади (серед державних органів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, у тому числі – держав-

них службовців та службовців органів місцевого самоврядування), тобто йдеться про сферу державного управління як основну площину практичного втілення державної антикорупційної політики, що є класичним інститутом адміністративного права як галузі системи національного права України.

Слід зазначити, що адміністративно-правові відносини є формою (однією із форм) існування соціальних відносин. Переважною сферою їх виникнення є сфера державного управління (Колпаков, Кузьменко, 2003, с. 69).

При цьому адміністративно-правові відносини складають взаємопов'язану систему публічно-владних відносин, що реалізується єдиною державною владою, а тому правовий аналіз їх застосування в антикорупційній політиці, на прикладі функціонування сучасної національної правової системи України, доцільно проводити комплексно, розглядаючи суспільно-політичні та структурні засади реалізації адміністративно-правових відносин як певну сукупність, що складає юридичну основу організації та діяльності компетентних органів та посадових осіб державно-управлінського характеру.

Формально-юридичний аналіз повноважень суб'єктів реалізації антикорупційної політики дає змогу виділити такі основні їх функції як учасників адміністративно-правових відносин:

- а) соціально-політична функція, як обов'язковий елемент політичної системи (Гетьманчук, 2010, с. 39) (створення належних соціальних умов для подолання корупційних проявів у суспільному житті, правове виховання громадян у дусі неприйняття корупції у будь-яких її формах, розробка програм, стратегій, концепцій державної антикорупційної політики);
- б) правозастосовна функція (безпосереднє застосування антикорупційного законодавства у повсякденному житті, видання індивідуальних актів, виконання норм антикорупційного законодавства у власній діяльності та діяльності підпорядкованих об'єктів);
- в) правоохоронна функція (застосування заходів адміністративної відповідальності до суб'єктів, які скоїли адміністративні корупційні правопорушення. Доречі, експерти (До проблеми визначення...)

- вказують на юридичну невизначеність в українському законодавстві понять «правозастосовна функція» та «правоохоронна функція»);
- г) функція координації (координація діяльності інших державних органів з протидії корупції на центральному, регіональному та місцевому рівнях, а також координація антикорупційної політики держав на міжнародному рівні. Вчені (Ивасенко, 2001, с. 49) вважають що координація, як функція управління, забезпечує його безперервність не безперервність);
  - д) функція державного регулювання (встановлення в підзаконних актах норм і правил, спрямованих на недопущення корупційних правопорушень та усуненню корупціогенних чинників у житті суспільства та функціонуванні публічної влади). Додатково звертаємо увагу, що підзаконний акт який закріплював поняття, ознаки та види корупціогенних чинників втратив чинність у 2011 році (Про затвердження Методології..., 2009), нового досі не прийнято;
  - е) функція державного контролю і нагляду (реалізація уповноваженими суб'єктами державної антикорупційної політики контрольних та наглядових повноважень щодо відповідних об'єктів управління. Вчені (Кісіль, 2011) вважають контроль найважливішою умовою забезпечення правильного і своєчасного виконання завдань, що стоять перед органами виконавчої влади. А під наглядом розуміється здійснення спеціальними державними структурами цільового спостереження за дотриманням виконавчо-розпорядчими органами, підприємствами, установами і організаціями та громадянами правил, передбачених нормативними актами (Колпаков, 2004).

При цьому слід зазначити, що під час реалізації своєї адміністративної правосуб'єктності державна влада нерозривно пов'язана з політичною владою, «знаходить у ній своє продовження» (Скакун, 2001, с. 34). Цей зв'язок проявляється у соціально-політичній функції виконавчої влади, яка спрямовує владно-політичну та владно-адміністративну діяльність усієї системи виконавчих органів на чітке і неухильне виконання законів та інших нормативно-правових актів і безпосереднє керівництво об'єктами управління.

Саме через політико-правовий характер діяльності державних органів буває досить важко розрізнити адміністративно-правові та суміжні з ними конституційно-правові відносини, що виникають під час реалізації такими органами антикорупційної політики.

Наприклад, єдиним законодавчим органом в антикорупційній сфері, так само як і в інших сферах суспільних відносин, є Верховна Рада України, загальні засади статусу якого визначаються конституційно-правовими нормами, тобто реалізація парламентом його законодавчої компетенції відноситься до конституційно-правових категорій та режимів, більше того, складає один з ключових інститутів вітчизняного конституціоналізму.

Так, за слушним твердженням В.Л. Федоренка, «у XXI ст. спостерігається тенденція щодо розширення предмета правового регулювання різних галузей права», а тому «конституційне та інші галузі права охоплюють своїм цілеспрямованим регулятивним впливом усе більше коло суспільних відносин» (Федоренко, 2009, с. 162), що сприяє не лише вдосконаленню, але й урізноманітненню галузевих механізмів їх правового регулювання.

Більш складним з адміністративно-правової точки зору є комплексний аналіз застосування правових норм про протидію корупції у діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні (місцеве самоврядування також умовно входить до загального поняття «державне управління» в частині науково-практичного визначення принципів, форм і методів діяльності компетентних суб'єктів владно-розпорядницького характеру). «Формування місцевого самоврядування в нашій державі виявилось одним із самих важких завдань державного будівництва. На шляху цього процесу стояли і стоять донині цілий комплекс економічних, фінансових, соціальних, політичних і правових проблем, пов'язаних, насамперед, із тривалим процесом переходу до ринкових реформ; хронічною обмеженістю доходної бази і незбалансованістю місцевих бюджетів; розпадом існуючої соціальної інфраструктури, що субсидіювалася із коштів державного бюджету, і різким, істотним зниженням рівня життя населення; падінням його довіри до будь-яких інститутів влади; нарешті, зі збе-

реженням рудимента радянської системи – повним дублюванням повноважень різних рівнів місцевих рад» (Буряк, 2007, с. 8).

Особливу роль відіграє місцеве самоврядування в процесах інституціоналізації громадянського суспільства. У цьому аспекті досить важливими є висновки В. Ф. Сіренка, який вважає, що «громадянське суспільство – це царство інтересів» і «інтерес – мова громадянського суспільства, найперший засіб спілкування між людьми і разом з тим причина дій, що спонукує, людей» (Сиренко, 1991, с. 6), адже, як зазначає Ю. Панейко, «метою самоврядування може бути будь-який інтерес, що виявляється колективом населення даної території» (Панейко, 1963, с. 132).

Дані визначення дозволяють сформулювати чітке уявлення про суб'єкта й об'єкта місцевого самоврядування. Як суб'єкт виступає саме населення (територіальна громада) або обрані ним (нею) органи – сільські, селищні, міські ради і їхні виконавчі органи (ч. 3 ст. 140 Конституції України) (Конституція України від..., 1996), а як об'єкт – питання місцевого значення (тобто питання безпосереднього забезпечення життєдіяльності територіального колективу).

Варто також зазначити, що з адміністративно-правової точки зору процес державного управління реалізується у діяльності конкретних людей – державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, причому поза суб'єктивним фактором втілення принципів державного управління у практичній діяльності окремих органів вбачається неможливим (що стосується, природно, і всієї системи державного управління в цілому). Ефективне і стабільне функціонування державної служби на сучасному етапі розвитку суспільства в Україні в значній мірі залежить від ефективного впровадження в зазначену сферу науково обґрунтованої кадрової політики. Органічним і важливим елементом згаданої політики, є нормативно врегульована процедура добору кандидатів для зарахування на державну службу (Про затвердження Порядку..., 2016), яка насамперед базується на сучасних, науково обґрунтованих методологіях, що є одним з пріоритетних завдань кожного державного органу.

Після введення в дію чинного, побудованого на європейських принципах і стандартах, антикорупційного законодавства в Україні, на

практично-прикладному рівні, проблема розмежування адміністративних та кримінальних корупційних правопорушень стала особливо актуальною.

У цьому ракурсі цілком справедливою є думка Г.М. Котовича, що антикорупційні заходи Європейського Союзу мають прогресивний характер і наскільки буде якісним процес імплементації європейських антикорупційних стандартів в законодавство України, як складової адаптації законодавства в цілому, настільки й буде правильним здійснення завдань, пов'язаних із необхідністю забезпечення відповідності адміністративного законодавства України європейським стандартам, адже адміністративному законодавству належить основне місце у забезпеченні прав і свобод людини і громадянина, що органічно та нерозривно пов'язане з діяльністю виконавчої влади та інститутів державного управління. Саме його норми покликані забезпечити встановлення і розвиток демократичних відносин між громадянином і апаратом управління, які на сьогодні є критерієм оцінки внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав світової співдружності (Котович, 2010, с. 208).

Відповідно до ч. 2 ст. 368 Кримінального кодексу України (далі – КК України): «Одержання хабара у значному розмірі – карається штрафом від семисот п'ятдесяти до однієї тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років» (Кримінальний кодекс України, 2011). У свою чергу, за порушення обмежень щодо одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб встановлено адміністративну відповідальність. Для зазначених складів адміністративних правопорушень характерною є наявність або предмета – неправомірної вигоди, або спеціальної мети – одержання неправомірної вигоди, або відповідного мотиву. Так, встановлено адміністративну відповідальність за порушення обмежень щодо використання службових повноважень і пов'язаних з цим можливостей одержання неправомірної вигоди у розмірі, що не перевищує п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян, або у зв'язку з прийняттям

пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб відповідно до вимог ст. 172-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Кодекс України..., 1984. При цьому під «неправомірною вигодою» слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, що їх без законних на те підстав обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову, без законних на те підстав. Мінімальний розмір такої вигоди не може перевищувати п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Предметом правопорушення є неправомірна вигода, розмір якої не може перевищувати п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян (ч. 1). Водночас ч. 2 ст. 172-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначає, що порушення особою встановлених законом обмежень щодо використання службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з одержанням за це неправомірної вигоди у розмірі, що не перевищує ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб – тягне за собою накладення штрафу від ста п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно одержаної неправомірної вигоди матеріального характеру.

З об'єктивної сторони правопорушення характеризується діянням у формі прийняття особою неправомірної вимоги. При цьому виконання або невиконання в інтересах іншої особи будь-яких дій з використанням службового становища не є обов'язковою об'єктивною ознакою.

Суб'єктами правопорушення є особи, уповноважені на виконання функцій держави (зокрема судді) або місцевого самоврядування; особи, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або особи, спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Із суб'єктивної сторони правопорушення характеризується умисною формою вини.

У листі Міністерства доходів і зборів України від 29.07.2013 р. № 7692/6/99-99-10-04-02-15/2667 вказано, що якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень, крім норм адміністративного та кримінального законодавства **в частині кваліфікації** злочинів або порушень, для яких сума неоподаткованого мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної у підп. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 Кодексу для відповідного року (Лист Міндоходів України, 2013).

Відповідно до ст. 5 Кримінального кодексу України, закон про кримінальну відповідальність, що скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотню дію у часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності, зокрема на осіб, які відбувають покарання або відбули покарання, але мають судимість.

Отже, аналізуючи співвідношення між адміністративною та кримінальною відповідальністю за корупційні діяння, можна констатувати юридичну ситуацію, коли суспільно небезпечне корупційне діяння, передбачене ст. 368 КК України, формально не підпадає під кримінальну відповідальність, якщо сума незаконної винагороди не перевищує значного розміру, і саме розмір незаконної винагороди у даному випадку є підставою наукового та практичного розмежування адміністративно-правових та кримінально-правових відносин, які виникають під час реалізації державної антикорупційної політики.

Крім того, до податкових правовідносин слід віднести оподаткування хабара (оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб підлягають: кошти або майно (нематеріальні активи), отримані платником податку як хабар, ... у сумах, які визначені обвинувальним вироком суду незалежно від призначеної ним міри покарання (підп. 164.2.12 п. 164.2 ст. 164 ПК України) (Податковий кодекс України, 2010). Вважаємо, що встановивши таку норму держава переслідує не фіскальні цілі наповнення Державного бюджету України (що є одним із основних завдань державного податкового менеджменту [Ярема, 2013, с. 5]), а реалізує свою

антикорупційну політику через застосування принципу переконання. Тобто особі пропонується утриматися від протизаконних дій під погрозою настання негативних наслідків, зокрема додаткових податкових обтяжень.

Таким чином, податкові норми зберегли схожість з адміністративно-правовими у зв'язку зі спільною історичною основою їх утворення і тому розмежувати їх, здебільшого, можливо лише через галузеву спрямованість нормативного акту, який їх містить, тобто критерієм розмежування податкових правових відносин від адміністративно-правових у досліджуваному напрямі державної політики є галузеве походження антикорупційних механізмів у сфері оподаткування доходів громадян та юридичних осіб.

Висновки

Підсумовуючи проведені дослідження розмежування адміністративно-правових від інших видів правовідносин, що виникають під час реалізації державної антикорупційної політики, можна дійти загального висновку, що основними формами правових відносин у вказаній сфері є адміністративно-правові, конституційно-правові, муніципально-правові, кримінально-правові, трудові (кадрові) та податкові.

При цьому основною формою практичної реалізації антикорупційних норм є адміністративно-правові відносини, оскільки вони відбуваються у сфері державного управління, охоплюють усі основні види антикорупційних заходів, поширюються на дії державних службовців та реалізуються, перш за все, органами державної виконавчої влади шляхом підзаконних, розпорядчих, повсякденних дій та рішень з протидії корупції як вкрай небезпечному для нормальної життєдіяльності суспільства негативному соціальному явищу.

Бібліографія

- Колпаков, В.К., Кузьменко, О.В. (2003). Адміністративне право України: підруч. К. Юрінком Інтер, 544 с.; Kolpakov, V.K., Kuzmenko, O.V. (2003). *Administrativne pravo Ukraini: pidruch.* K. Yurinkom inter. 544 s.
- Політологія: навч. посіб. (2010). М.П. Гетьманчук, В.К. Гришук, Я.Б. Турчин та ін.; за заг. ред. М.П. Гетьманчука. К. Знання. 415 с.; *Politologiya: navch. posib.*

(2010). М.Р. Getmanchuk, V.K. Grischuk, Ya. B. Turchin ta in.; za zag. red. M.P. Getmanchuka. K. Znannya, 2010. 415 s.

До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів. Аналітична записка. підг. В.М. Гірич. Джерело: <http://www.niss.gov.ua/articles/1153/>; Do problemi viznachennya bazovih ponyat u konteksti reformuvannya pravoohoronnih organiv. Analitichna zapiska. pidg. V.M. Girich. Dzherelo: <http://www.niss.gov.ua/articles/1153/>.

Ивасенко, А.Г. (2001). Менеджмент: учеб. пособ. Новосибирск. 97 с.; Ivashenko, A.G. (2001) Menedzhment: ucheb. posob. Novosibirsk. 97 s.

Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи проєктів нормативно-правових актів. Постанова Кабінету Міністрів України від 8.12.2009 № 1346, втратила чинність на підставі Постанови Кабінету Міністрів України № 1126 від 2.11.2011. Офіційний вісник України. 2009. № 97. Ст. 3356; Pro zatverdzhennya metodologiyi provedennya antikoruptsiynoyi ekspertizi proektiv normativno-pravovih aktiv. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 8.12.2009 № 1346, vtrabila chinnist na pidstavi Postanovi Kabinetu Ministriv Ukrayini №1126 vId 2.11.2011. Ofitsiyiniy visnik Ukrayini. 2009. № 97. St. 3356.

Кісіль, З.Р., Кісіль, Р.В. (2011). Адміністративне право: навч. посіб. К. Алерта; ЦУЛ. 696 с.; Kisil, Z.R., Kisil, R.V. (2011). Administrativne pravo: navch. posib. K. Alerta; Tsul. 696 s.

Колпаков, В.К. (2004). Адміністративне право України: навч. посіб. К. Юрінком Інтер. 544 с.; Kolpakov, V.K. (2004). Administrativne pravo Ukrayini: navch. posib. K. Yurinkom Inter. 544 s.

Скакун, О.Ф. (2001). Теорія держави і права: підруч. Харків. Консум. 656 с.; Skakun, O.F. (2001) Teoriya derzhavi i prava: pidruch. Harkiv. Konsum. 656 s.

Федоренко, В.Л. (2009). Система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти. К. Ліра-К. 580 с.; Fedorenko, V.L. (2009). Sistema konstitutsiyного prava Ukrayini: teoretiko-metodologichni aspekti. K. Lira-K, 2009. 580 s.

Буряк, Т.М. (2007). Конституційно-правова регламентація об'єктного складу місцевого самоврядування в Україні: автореф. дис. ... канд. юр. наук. спец.: 12.00.02 – Конституційне право; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ. 20 с.; Buryak, T.M. (2007). Konstitutsiyно-pravova reglamentatsiya ob'ektnogo skladu mistseвого samovryaduvannya v Ukrayini: avtoref. dis. ... kand. yur. nauk. spets.: 12.00.02 – Konstitutsiyne pravo; Institut zakonodavstva Verhovnoyi Radi Ukrayini. Kiyiv. 20 s.

- Сиренко, В.Ф. (1991). *Интересы-власть-управление*. К. Наукова думка, 16 с.; Sirenko, V.F. (1991). *Interesy-i-vlast-upravlenie*. K.: Naukova dumka.16 s.
- Панейко, Ю. (1963). *Теоретичні основи самоврядування*. Мюнхен. 193 с.; Paneyko, Yu. (1963). *Teoretichni osnovi samovryaduvannya*. Myunhen. 193 s.
- Конституція України від 28.07.1996 Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141; *Konstitutsiya Ukrayini vid 28.07.1996 Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini*. 1996. № 30. St. 141.
- Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. № 246. Офіційний вісник України. 2016 № 28. Ст. 1116 ; *Pro zatverdzhennya Poryadku provedennya konkursu na zaynyattya posad derzhavnoyi sluzhbi* : *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 25 bereznya 2016 r. № 246. Ofitsiynyi visnik Ukrayini*. 2016 № 28. St. 1116.
- Котович, Г.М. (2010). Загальноправова характеристика антикорупційних заходів Європейського Союзу. Форум права. № 2. С. 204-209. Джерело: <http://nobuv.gov.ua/journals/FP/2007-2/07gvs.pdf>; Kotovich G.M. (2010). *Zagalnopravova harakteristika antikoruptsiynih zahodiv Evropeyskogo Soyuzu*. *Forum prava*. 2010. № 2. S. 204-209 *Dzherelo: http://nobuv.gov.ua/journals/FP/2007-2/07gvs.pdf*.
- Кримінальний кодекс України від 5.04.2001 Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131; *Kriminalniy kodeks Ukrayini vid 05.04.2001 Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini*. 2001. № 25-26. St. 131.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984 № 51. Ст. 1122; *Kodeks Ukrayini pro administrativni pravoporushennya vid 7.12.1984 Vidomosti Verhovnoyi Radi URSR vid 18 grudnya 1984 r. № 51. St. 1122*.
- Лист Міндоходів України від 29.07.2013 р. № 7692/6/99-99-10-04-02-15/2667 (щодо розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян при застосуванні штрафних санкцій, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення). Отримано: (20.05.2017) Джерело: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/listi-dps/62866.html>; *List Mindohodiv Ukrayini vid 29.07.2013 r. № 7692/6/99-99-10-04-02-15/2667 (schodo rozmiru neopodatkovanogo minimumu dohodiv gromadyan pri zastosuvanni shtrafnih sanktsiy, peredbachenih Kodeksom Ukrayini pro administrativni pravoporushennya)*]. *Otrymano: (20.05.2017) Dzherelo: http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/listi-dps/62866.html*.

Податковий кодекс України від 23.12.2010 № 2856-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 29. Ст. 272 ; Podatkoviy kodeks Ukrayini vid 23.12.2010 № 2856-VI. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini. 2011. № 29. – St. 272.

Ярема, Б.П., Маринець, В.П., Савчук, Н.В., Ярема, Я.Р., Шевчук, О.М., Буряк, О. П., Филипів Р.С. (2013). Податковий менеджмент: підруч. Львів. «Магнолія 2006». 352 с.; Yarema B.P., Marynets', V.P., Savchuk, N.V., Yarema, Ya.R., Shevchuk, O.M., Buryak, O.P., Fylypiv R.S. (2013). Podatkovyy menedzhment: pidruch. L'viv. «Mahnoliya 2006». 352 s.

References

Buławajewski, S., Ossowska-Salamonowicz, D. (2016). *Jawność działania organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego – wybrane zagadnienia*, „Journal of Modern Science” 4/31, s. 395–414. ISSN 1734-2031.

Buryak, T.M. (2007). *Konstytutsiyno-pravova rehlamentatsiya obyektneho skladu mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini: avtoref. dys. ... kand. jur. nauk. spets.: 12.00.02 – Konstytutsiynе pravo; Instytut zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. Kyiv. 20 s.*; Buryak T.M. (2007). *Konstitutsiyno-pravova reglamentatsiya obektnogo skladu mistsevoogo samovryaduvannya v Ukrayini: avtoref. dis. ... kand. jur. nauk. spets.: 12.00.02 – Konstitutsiynе pravo; Institut zakonodavstva Verhovnoyi Radi Ukrayini. Kiyiv. 20 s.*

Chodak, P. (2017). *Korupcja – jak ją skuteczniej zwalczać*, „Journal of Modern Science” 1/32, s. 339–354. ISSN 1734-2031.

Do problemy vyznachennya bazovykh ponyat' u konteksti reformuvannya pravookhoronnykh orhaniv. Analitychna zapyska. pidh. V.M. Hirych. Dzherelo: <http://www.niss.gov.ua/artitsles/1153/>; Do problemi viznachennya bazovih ponyat' u konteksti reformuvannya pravoochoronnih organiv. Analitichna zapiska. pidg. V.M. Girich. Dzherelo: <http://www.niss.gov.ua/artitsles/1153/>.

Fedorenko, V.L. (2009). *Systema konstytutsiynoho prava Ukrayiny: teoretyko-metodolohichni aspekty [Sistema konstitutsiynogo prava Ukrayini: teoretiko-metodologichni aspekti]*, K. Lira-K, p. 580.

Kisil', Z.R., Kisil', R.V. (2011). *Administratyvne pravo: navch. posib. [Administrativne pravo: navch. posib.]*, K. Alerta; TsUL. p. 696.

Kodeks Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennya vid 7 hrudnya 1984 r. Vidomosti Verkhovnoyi Rady URSR vid 18.12.1984 # 51. St. 1122; [Kodeks Ukrayini pro administrativni pravoporushennya vid 7.12.1984 Vidomosti Verhovnoyi Radi URSR vid 18 hrudnya 1984 r. # 51. St. 1122.

- Kolpakov, V.K. (2004). *Administratyvne pravo Ukrainy: navch. posib.* [Administrativne pravo Ukrainy: navch. posib.], K. Yurinkom Inter, p. 544.
- Kolpakov, V. K., Kuz'menko O. V. (2003). *Administratyvne pravo Ukrainy: pidruch.* K. Yurinkom Inter, 544 s.; Kolpakov V.K., Kuzmenko O.V. (2003). *Administrativne pravo Ukrainy: pidruch.* K. Yurinkom inter. 544 s.
- Konstytutsiya Ukrainy vid 28.07.1996 Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 1996. # 30. Tst. 141; Konstitutsiya Ukrainy vid 28.07.1996 Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrainy. 1996. # 30. Tst. 141.
- Kotovych, H.M. (2010). Zahal'nopravova kharakterystyka antykoruptsiynykh zakhodiv Yevropeys'koho Soyuzu. Forum prava. # 2. S. 204-209. Dzherelo: <http://nobuv.gov.ua/journals/FP/2007-2/07gvs.pdf>; Kotovich G. M. (2010) Zagalnopravova harakteristika antykoruptsiynykh zahodiv Evropeyskogo Soyuzu. Forum prava. 2010. # 2. S. 204-209 Dzherelo: <http://nobuv.gov.ua/journals/FP/2007-2/07gvs.pdf>.
- Kryminal'nyy kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 2001. # 25-26. St. 131; Kriminalniy kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrainy. 2001. # 25-26. St. 131.
- Lyst Mindokhodiv Ukrainy vid 29.07.2013 r. # 7692/6/99-99-10-04-02-15/2667 (shchodo rozmiru neopodatkovanooho minimumu dokhodiv hromadyan pry zastosuvanni shtrafnykh sanktsiy, peredbachenykh Kodeksom Ukrainy pro administratyvni pravoporushennya). Otrymano: (20.05.2017) Dzherelo: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/listi-dps/62866.html>; List Mindohodiv Ukrainy vid 29.07.2013 r. # 7692/6/99-99-10-04-02-15/2667 (schodo rozmiru neopodatkovanooho minimumu dohodiv gromadyan pri zastosuvanni shtrafnih sanktsiy, peredbachenih Kodeksom Ukrainy pro administrativni pravoporushennya)]. Otrymano: (20.05.2017) Dzherelo: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/listi-dps/62866.html>.
- Paneyko, Yu. (1963) *Teoretychni osnovy samovryaduvannya.* Myunkhen. 193 s.; Paneyko Yu. (1963) *Teoretichni osnovi samovryaduvannya.* Myunhen. 193 s.
- Podatkovyy kodeks Ukrainy vid 23.12.2010 # 2856-VI. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 2011. # 29. St. 272 ; Podatkoviy kodeks Ukrainy vid 23.12.2010 # 2856-VI. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrainy. 2011. # 29. – St. 272.
- Politolohiya: navch. posib. (2010). M. P. Heťmanchuk, V. K. Hryshchuk, Ya. B. Turchyn ta in.; za zah. red. M. P. Heťmanchuka. K. Znannya. 415 s.; Politologiya: navch. posib. (2010). M.P. Getmanchuk, V.K. Grischuk, Ya. B. Turchin ta in.; za zag. red. M.P. Getmanchuka. K. Znannya, 2010. 415 s.

- Pro zatverdzhennya Metodolohiyi provedennya antykoruptsiynoyi ekspertyzy proektiv normatyvno-pravovykh aktiv. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 08.12.2009 # 1346, vtratyla chynnist' na pidstavi Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrayiny # 1126 vid 02.11.2011. Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny. 2009. # 97. St. 3356; Pro zatverdzhennya metodolohiyi provedennya antykoruptsiynoyi ekspertizi proektiv normativno-pravovykh aktiv. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 08.12.2009 # 1346, vtratila chynnist' na pidstavi Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrayiny #1126 vid 02.11.2011. Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny. 2009. # 97. St. 3356.
- Pro zatverdzhennya Poryadku provedennya konkursu na zaynyattya posad derzhavnoyi sluzhby. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 25 berezhnya 2016 r. # 246. Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny. 2016 # 28. St. 1116; Pro zatverdzhennya Poryadku provedennya konkursu na zaynyattya posad derzhavnoyi sluzhby : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 25 berezhnya 2016 r. # 246. Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny. 2016 # 28. St. 1116.
- Sitek, M. (2017). *Jakość prawa miejscowego jako warunek dobrze funkcjonującego samorządu*, „Journal of Modern Science” 1/32, s. 145–159. ISSN 1734-2031.
- Skakun, O.F. (2001). *Teoriya derzhavy i prava: pidruch.* Kharkiv. Konsum. 656 s.; Skakun O.F. (2001). *Teoriya derzhavy i prava: pidruch.* Harkiv. Konsum. 656 s.
- Syrenko, V.F. (1991). *Ynteresy-vlast'-upravlenye.* K. Naukova dumka, 16 s.; Sirenko V.F. (1991). *Interesy-vlast'-upravlenie.* K.: Naukova dumka. 16 s.
- Yarema, B.P., Marynets, V.P., Savchuk, N.V., Yarema, Ya.R., Shevchuk, O.M., Buryak, O. P., Fylypiv, R.S. (2013). *Podatkovyy menedzhment: pidruch.* L'viv. «Mahnoliya 2006». 352 ts.; Yarema B.P., Marynets, V.P., Savchuk N.V., Yarema Ya.R., Shevchuk O.M., Buryak O. P., Fylypiv R.S. (2013). *Podatkovyy menedzhment: pidruch.* L'viv. «Mahnoliya 2006». 352 s.
- Yvasenko, A.H. (2001). *Menedzhment: ucheb. posob.* Novosybyrsk. 97 s.; Ivasenko A.G. (2001). *Menedzhment: ucheb. posob.* Novosibirsk. 97 s.